

Dijital Ebeveynlik ve TRT Çocuk Uygulamaları

Fadime GÜZELÇOBAN*

İnternetin yaygınlaşması bireylerin oyun, eğlence, araştırma, haberleşme, alışveriş gibi amaçlar için her türlü yazılı ve sesli mesaj, görüntü, video, haber gibi dijital içeriklerine içeriğe erişimini kolaylaştırmıştır. Teknoloji tüm bireylerin hayatını kolaylaştırırken çeşitli riskleri ve olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir.

Günümüzde çocukların her türlü içeriğe ve bilgiye internet üzerinden kolaylıkla erişimi mümkündür. Bu durum onların sosyal, duygusal, psikolojik, zihinsel ve fiziksel gelişimlerini etkilemektedir. Küçük yaşta çocukların, ebeveynler tarafından oyalama amaçlı ve denetimsiz olarak kendilerine verilen dijital cihazlar aracılığıyla çok farklı türde içeriğe maruz kaldıkları gözlenmektedir.

Türkiye’de de internet kullanım oranlarının ve sürelerinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)’nin Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre 2021 yılında hanelerin %92’sinin evden internet erişim imkânına sahip olduğu belirlenmiştir. 2022 yılında bu oran %94,1’e yükselmiştir[1].

İnternet kullanım oranlarına daha detaylı bakıldığında ise 16-74 yaş grubundaki bireylerde 2021 yılında %82,6 iken 2022 yılında %85’e ulaşmıştır[2].

Verilere bakıldığında internet kullanımının her geçen yıl arttığı sonucuna varılmaktadır.

TÜİK’in Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması kapsamında 6-15 yaş

* Uzman, TRT Çocuk Kanal Koordinatörlüğü

grubundaki çocuklarla gerçekleştirdiği "2021 yılı Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması" sonucunda çocukların interneti; çevrim içi derse katılma, ödev veya öğrenme amacıyla internete başvurma, oyun oynama veya oyun indirme, paylaşım sitelerinden video izleme, sesli veya görüntülü arama yapma gibi amaçlarla kullandığı belirlenmiştir.

Çocukların giderek artan dijital içerik tüketimi ve sürelerine bakıldığında 'dijital ebeveynlik' kavramının daha fazla önem kazandığı görülmektedir. Bu noktada ebeveynlerin dijital dünyadaki risk ve olumsuzlukları iyi bilmeleri, çocuklarının yaşlarına uygun içerik seçmeleri, çocuklarını güvenli ve verimli teknoloji kullanımı gibi konularda bilgilendirmeleri ve onlara teknolojinin kullanımı konusunda rehber olmaları önemlidir.

Çocuğun dijital dünyadaki varlığını takip etmek, sanal ortamda mahremiyetini korumasını ve kişisel haklarının farkında olmasını sağlamak anne babaların sorumluluğu altındadır. Bu nedenle ebeveynlerin medya ve dijital okuryazarlık alanlarında kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

Türkiye'de bu konuda TRT Çocuk kanalının çözümcü çalışmaları ve yaklaşımları bulunmaktadır. Kanal, farklı dijital platformlarda sunduğu ürünleri ve dijital ebeveynlik içerikleri ile internette çocukların karşılaşabileceği her türlü olumsuzluk ve risklere anne ve babaların dikkatini çekmektedir. Yapılan bu çalışmayla da okuyuculara dijital ebeveynlik ve TRT Çocuk kanalı uygulamaları hakkında bilgi verme amaçlanmıştır. Yazıda dijital ebeveynlik, çocukların internet kullanım alışkanlıkları, oyun ve içerik seçimi, ekran süresi yönetimi, TRT Çocuk oyun ve uygulamaları ile TRT Çocuk Ebeveyn Akademisi gibi konularda aktarımlar yapılmış, ebeveynlere önerilerde bulunulmuştur.

Oyun Seçimi

Ebeveyn öncelikle çocuğunun ne tür oyunları sevdiğini, hangi alanlarda yetenekli ya da eksik kaldığını iyi bilmelidir. Böylece çocuğunu ilgi alanına uygun, gelişimini destekleyecek tasarım, teknoloji, sanat, bulmaca, bilmece, mantık, strateji, spor, doğa gibi çeşitli alanlarda eğlenceli ve eğitici oyunlara yönlendirebilir. Bu tür oyunların çevrim içi olmaması, diğer oyuncularla etkileşim sağlamaması, reklam veya ürün satışı içermemesi ve farklı bir siteye yönlendirme yapmaması önemlidir.

Özellikle dövüş, aksiyon, simülasyon, rol yapma, hayatta kalma, öldürme, korku, savaş, şiddet içeren oyunlardan uzak durulmalıdır. Çocuk bu oyunların zararlarını

anlayabilecek yaştaysa sakıncaları kısaca anlatılmalı, değilse çocuğa kısa ve net bir şekilde oyunun onun yaşına uygun olmadığı ifade edilmelidir.

Dijital dünyada çocuklarını korumak ve desteklemek isteyen ebeveynler, oyun ve uygulamalardaki yaş uyarısını dikkate almalıdırlar. Güvenilir oyun platformları ile uygulama mağazalarında çocukların zarar görmemesi için oyunlar hakkında detaylı bilgilendirme yapılmaktadır. Buna göre seçilen oyun ya da uygulamanın hangi yaş gruplarına yönelik olduğu ve içeriği ebeveynler tarafından mutlaka incelenmelidir.

Platformlarda yer alan oyunların yaş kategorileri ile anlamları şu şekildedir:

3-5+: 3-5 yaş çocukları kapsar. Oyuna hiçbir şekilde korkutucu ve rahatsız edici içerik konulamaz. Reklam, ürün satışı ve farklı bir adrese yönlendirme olup olmadığına dikkat edilmelidir.

7+: 7 yaş ve üzeri oyuncuları kapsar. Gerçek dışı şiddet (çizgi film şiddeti) ve daha küçük yaşta oyuncuları rahatsız edebilecek şeyler içerebilir. Reklam, ürün satışı ve farklı bir adrese yönlendirme olup olmadığına dikkat edilmelidir.

12+: 12 yaş ve üzeri oyuncuları kapsar. Hafif oranda şiddet, kaba dil, cinsel imalar ve kumar içerebilir. Reklam, ürün satışı ve farklı bir adrese yönlendirme olup olmadığına dikkat edilmelidir.

16+: 16 yaş ve üzeri oyuncuları kapsar. Gerçekçi şiddet, küfür, cinsel öğeler, uyuşturucu kullanımı ve kumar içerebilir.

18+: 18 yaş ve üzeri oyuncuları kapsar. Detaylı şiddet ve vahşet, savunmasız insanlara karşı şiddet, amaçsız yere öldürmek, küfür, cinsel temalar, kumar ve uyuşturucu içerebilir.

Yapılan araştırmalara göre şiddet içeriğine sahip oyunların yalnızlık, düşük yaşam doyumu, saldırganlık, depresyon, anksiyete (kaygı), şiddet eğilimi, olumlu davranışlarda azalma, düşmanca duygularda artış ve şiddete karşı duyarsızlaşma gibi psikososyal problemler ile ilişkili olduğu gözlemlenmiştir. Dijital oyun bağımlısı öğrencilerin bu bağımlılıkları dolayısıyla okul başarılarında düşüş olduğu görülmektedir. Oyunlardaki aşırı hayal kırıklığı saldırgan davranış göstermeye neden olmaktadır. Oyuncular şiddete karşı duyarsızlaşabilmekte ve bu şiddeti taklit etmesi için cesaretlendirmektedir. Bununla beraber dünyayı korku ve şiddet içeren bir yer olarak düşündüğünden yanlış bir algının yerleşmesine sebep olabilmektedir[3].

Çocukların uzak tutulması gereken zararlı dijital oyunların bazı özellikleri şöyle sıralanabilir:

1-Arttırılmış gerçeklik sunan oyunlarda “öldüren” rolünü çocuk üstlenir (çocuk pasif olarak şiddeti izlemek yerine aktif olarak şiddet uygulayan kişi olarak oyuna katılır).

2-Başarı ölçütü olarak “öldürülen” karakter sayısı kullanılır.

3-Kadın karakterlere karşı şiddet veya saygısızlık yüceltilir.

4-Öldürmeye karşı oyuncuyu duyarsızlaştırır.

5-Argo ve küfürlü bir dil kullanılır.

6-Gerçek ve –miş/miş gibi (farazi) arasındaki ayırım oyuncu için belirsizleşir.

Ekran Süresi

Bunun yanı sıra ebeveynlerin dikkat etmesi gereken önemli bir diğer konu da ekran süresidir. Ebeveynler çocuklarının internet kullanımını yaşlarına uygun sürelerde sınırlamalı; yaratıcılık, keşfetme ve iletişim gibi daha yararlı amaçlar için kullanmalarını desteklemelidir. Bunun için ebeveynler çocuklarla birlikte seveceği nitelikli aktiviteler planlayarak ekran süresini belirleyebilirler.

Çoğu oyun, çocuklara sürekli oyun oynatmak, uzun süre oyunda, ekran başında tutmak ve bu sırada gösterdiği reklamlardan gelir elde etmek amacıyla hazırlanmaktadır. Dijital oyun evreninde, çocukların sıkılmaması için sürekli yenilenmekte, çeşitli öğeler sunulmaktadır. Çocuklar oyunda gerçek hayatta yapamadığı bir sürü şeyi yapabilmekte, ekranda başından ayırlanamamaktadır. Oyunlarda yeni ve ilginç karakterler oluşturma, farklı dünyalara geçme, kendi dünyasını kurma, yeni arkadaş edinme, kendi arkadaşlarıyla kendi kurguladığı oyunları oynama, sohbet edebilme gibi birçok özelliklerle karşılaşan çocuklara, sürekli yeni özellikler, araç gereçler sunulmakta ve çocuklar oyun oynarken zamanın nasıl geçtiğini anlamamaktadır. Bu durum oyun sırasında haz alan ve heyecan yaşayan çocukların sürekli oyun oynamak istemesine neden olmaktadır. Çocuklar zaman içerisinde oyunda aldığı bu haz ve heyecanı gerçek yaşamlarında bulamamaya başlamaktadır. Bu noktada normal oyunlar, aktiviteler ve insanlar hatta arkadaşlarının gerçekteki hâlleri onlara yetersiz gelmektedir. Sürekli oyunda olmak ve eğlenme isteği giderek artmakta, onların günlük yaşamlarını sürdürmelerini engellemektedir.

Sürecin ebeveynler tarafından iyi yönetilememesi çocuklarda oyun bağımlılığına sebep olabilmektedir. Bu durum çocukların dil, bilişsel, sosyal-duygusal ve fiziksel

gelişim alanlarında durağanlık, gerileme gibi birçok problemi ortaya çıkararak yaşam becerilerinde zayıflığa neden olabilmektedir.

Ekran kullanımının yaşa uygun sınırlandırılması, çocukların sosyal yaşamları, eğitimleri, gelişimleri ve geleceklere için oldukça önem taşımaktadır. Ekran süresi yönetimi ile çocukların uyku, fiziksel aktivite, oyun ve diğer ihtiyaçları için yeterince zamanları kalmaktadır. Kontrollü ekran kullanımı çocuklarda obezite, uyku bozukluğu, huzursuzluk ve iletişim problemleri yaşanmasını da önlemektedir.

Çocuklarda eğitim dışında, günlük 2 saat eğlence amaçlı ekran kullanımı hafif kullanım; 2-8 saat arası kullanımı riskli kullanım; 8 saat kullanımı orta derece bağımlılık; 14 saat ve üstü kullanım ise şiddetli bağımlılık olarak değerlendirilmektedir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken kullanım sadece bilgisayar veya akıllı telefon değil, çocukların maruz kaldığı veya kullandığı tüm ekranlar veya araçlar olarak belirtilmektedir[4].

TÜİK'in 2021 yılı 'Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'nda çocuklara dijital oyunlarla ilgili kişisel düşünceleri sorulduğunda, yüzde 58,4'ü ebeveynlerinin kendisi hakkında çok fazla oyun oynadığını düşündüklerini söylemiştir. Bu çocukların yüzde 47,3'ü planladığı süreden daha fazla oyun oynadığını, yüzde 42,6'sı fazla oyun oynamanın sorumluluklarını aksatmaya neden olduğunu, yüzde 42,3'ü oyun oynamak için çok fazla zaman harcadığını ve yüzde 28'i dijital oyun oynamadığı zaman kendisini huzursuz ve mutsuz hissettiğini ifade etmiştir[5].

Görüldüğü üzere aileler uzun süreli ekran kullanımından memnun olmamakta ve çocuklar da oyun oynama sürelerini kontrol edememektedirler. Çocuklar, diğer etkinliklere karşı ilgi kaybı yaşamakta ve olumsuz etkilerine rağmen uzun saatler oyun oynamaya devam etmektedirler. Oyun oynayamamak çocukların psikolojik yoksunluk hissetmesine neden olmakta, sosyal gelişim becerilerine zarar vermektedir.

Amerikan Pediatri Birliğine göre bu tür zararlardan çocukları korumak için toplam ekran zamanı çocuklarda bir iki saat ile sınırlanmalıdır. [6].

Buna göre; 0-18 ay çocukların ekranla tanıştırılmaması, 18-24 ay arasındaki çocukların ise ekranı ebeveyn ile birlikte sadece iletişim amaçlı kullanılması önerilmektedir. 2-5 yaş arasındaki çocuklarda ekran kullanım süresinin örneğin günlük 1 saat ile sınırlandırılması tavsiye edilmektedir. 5-10 yaş arasındaki çocuklarda bu süre 1-1,5 saat arasında olarak belirlenirken, 11 yaş ve sonrası çocukların ekran kullanım süresinin bireysel sorumluluklar verilerek aile takibiyle olması önerilmektedir[7].

Süre sınırlamalarının yanı sıra çocuğun akıllı telefon, TV gibi cihazlara şahsen sahip olmaması konusu önem arz etmektedir. Zira çocuğun kendine ait bir cihazla ilişkisi, bir yetişkinden belirli izinler çerçevesinde ödünç aldığı cihazla ilişkisinden çok daha farklı olmaktadır. Kendine ait cihazda çocuğun olaya bakış açısı değişmekte, başta kullanım süresi olmak üzere, birçok noktada sağlıklı sınırların dışına çıkma olasılığı önemli ölçüde artmaktadır. TRT Çocuk kanalı geliştirdiği dijital ürünler ve içeriklerle ekran süresi konusunda ebeveynlere rehber olmaktadır.

Güvenilir İçeriğin Adresi: TRT Çocuk

Türkiye'nin çocuklar tarafından en çok izlenen ve ebeveynler tarafından en çok güvenilen çocuk kanalı TRT Çocuk, çocuklar ve ebeveynler için her platformda güvenilir içerikler ve dijital ürünler sunmayı, dijital değişim süreçlerini yakından takip etmeyi amaç edinmiştir.

Görsel 1. TRT Çocuk'un Mobil Uygulamasının Yer Aldığı Afiş / Görsel Çalışması

Uzman psikolog ile eğitimciler gözetiminde, 3-12 yaş grubu için çocuklar için eğlence, eğitim ve kazanım temelinde 37 oyun, TRT Çocuk ve TRT Çocuk Kitaplık uygulamaları geliştiren TRT Çocuk, X (Twitter), Instagram, Facebook, YouTube hesapları ve paylaşımları, trtcocuk.net.tr, ebeveynakademisi.trtcocuk.net.tr web siteleri ile tüm dijital mecralarda varlık göstermiş, ebeveyn ve çocuklara ulaşmayı, erişilebilir olmayı başarmıştır. 37 oyun ve 2 uygulamanın Google, Apple Store, Huawei platformlarından indirilme sayıları Ağustos 2023 yılı itibarıyla 90 milyonu aşmıştır.

TRT Çocuk'un oyun ve uygulamaları "popüler, ücretsiz, aile, eğlence, müzik" gibi farklı içerik kategorilerinde ilk 100'de üst sıralarda yer almaktadır. Platform editörleri tarafından sıkça tavsiye edilen oyun ve uygulamalar, Türkiye'nin yanı sıra Azerbaycan, Türkmenistan, Gürcistan başta olmak üzere tüm EMEA (Avrupa, Orta Doğu ve Afrika) bölgesindeki kullanıcılar tarafından da tercih edilmektedir.

Google Play Store, öğretmenler, çocuk eğitimi ve medya uzmanları tarafından değerlendirilen çocuklara yönelik yararlı uygulamaları 'Öğretmen Onaylı' olarak önermektedir.[8]. Google Play tarafından 'Öğretmen Onaylı' olarak sunulan çok sayıdaki oyun ve uygulamalar, kanalın bu alandaki başarısını göstermektedir.

Görsel 2. Google Play Store'da Öğretmen Onaylı Olarak Gösterilen Önerilen Sayfa Görseli

Çocukların gelişim dönemlerine ve müfredat içeriğine uygun olarak hazırlanmış oyunların öğrenmeyi hızlandırdığı, hedef konu/ders ile ilgili başarıyı arttırdığı, öğrencilerin ilgisini ve dikkatini çektiğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır[9]. Şiddet içermeyen, ücretsiz ve reklamsız sunulan TRT Çocuk oyun ve uygulamaları, çocuklar için eğitici ve eğlenceli, ebeveynler için de güvenilir olmaları sebebiyle oldukça fazla tercih edilmektedir.

TRT Çocuk Oyun Dünyası ve TRT Çocuk Kitaplık

Çocuklar için farklı platformlarda güvenli ve eğlenceli oyunlar geliştirmeyi amaçlayan TRT Çocuk, en çok oynanan oyunları tek bir uygulama olan TRT Çocuk Oyun Dünyası'nda bir araya getirmiştir. Uygulama; bulmaca, spor, işletme, aksiyon, aksiyon ve eğlence, su, sanat, müzik, rakam ve şekil oyunları kategorilerinde çok sayıda mini oyun içermektedir. TRT Çocuk Oyun Dünyası, uzman psikologlar ve eğitimciler gözetiminde 3-8 yaş grubu çocuklar için hazırlanmıştır. Anne ve babalar uygulamada yer alan Ebeveyn Paneli'nden, çocukların saatlik ve günlük kullanım verileri ile gelişim ve ilgi alanlarını takip edilebilmektedir. 23 Nisan 2022 tarihinde reklamsız ve ücretsiz olarak yayınlanan TRT Çocuk Oyun Dünyası, İngilizce, Türkçe ve Arapça dil seçenekleri ile 3 milyon indirilmeye ulaşmıştır.

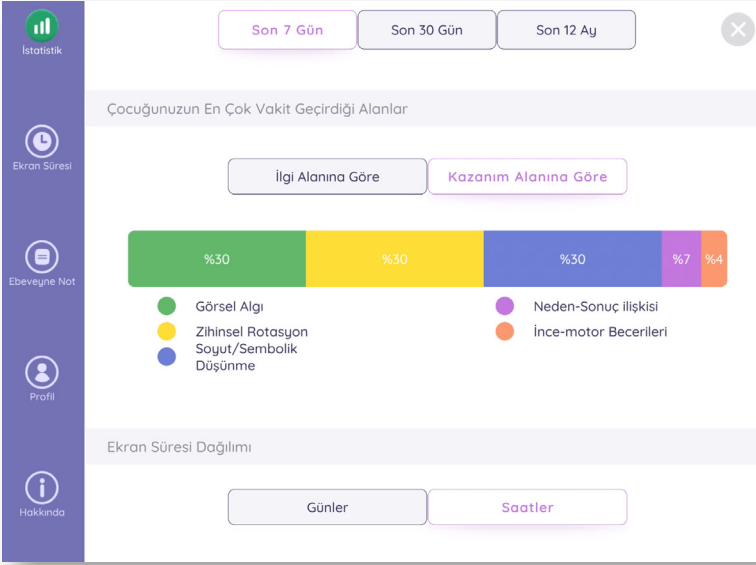
Bunun yanı sıra son dönemde çocuk kitapları içeren dijital kütüphane uygulamalarının sayısında artış gözlenmektedir. Okul öncesi ve okul dönemi çocukların okuma becerisini geliştiren etkileşimli öğrenme kaynağı olan kitap uygulamaları, rengârenk resimli içerikleri ve hikâyeleriyle çocukların hayal dünyalarını desteklemekte ve geliştirmektedir. Ebeveynler tarafından oldukça tercih edilen bu uygulamalardan farklı türdeki çocuk kitaplarına sesli veya animasyonlu olarak erişilebilmektedir.

TRT Çocuk seçkin yayınevlerinin pedagoğ onaylı çocuk kitaplarının yer aldığı zengin dijital kütüphane uygulaması TRT Çocuk Kitaplık'ı 23 Nisan 2021 tarihinde yayınlamıştır. Çocuk hikâye ve masal kitaplarının sesli, resimli ve oyunlu olarak sunulduğu uygulama ile çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırma, görsel, dil, bilişsel ve duygusal becerilerinin gelişmesini destekleme, kitap sonu sorularla, dinleme ve okumayı kalıcı hâle getirme gibi kazanımlar sunulmaktadır.

Görsel 3. TRT Çocuk Kitaplık Uygulaması Tanıtım Görseli

Ebeveynler ise uygulamadaki 'Ebeveyn Paneli'nden çocuklarının günlük ve aylık kullanım sürelerini ve hangi tür kitapları okuduklarını takip edebilmektedir. Google Play, Apple Store ve Huawei'den ücretsiz ve reklamsız olarak yer alan TRT Çocuk Kitaplık, 2023 yılı Ağustos ayı itibarıyla 5.968.323 milyon indirilmeye ulaşmıştır.

Görsel 4. TRT Çocuk Oyun Dünyası Uygulamasında Sunulan Ebeveyn Paneli

TRT Çocuk Ebeveyn Akademisi

TRT Çocuk, ebeveynlerin medya okuryazarlığını artırmak, çocukla olan iletişimlerini güçlendirmek ve sorunlarına uzman bakış açısıyla çözümler sunmak için 2017 yılının Mayıs ayında TRT Çocuk Ebeveyn Akademisi WEB sitesini yayına almıştır. 2023 yılının Nisan ayında yenilenen TRT Çocuk Ebeveyn Akademisi'nde (<https://ebeveynakademisi.trtcocuk.net.tr>) “yaşlara göre gelişim, fiziksel gelişim, sosyal gelişim, sosyal-duygusal gelişim, özbakım, dil gelişimi, akademik gelişim, okul yaşamı, ebeveynlik becerileri, doğa, sağlıklı yaşam, medya, teknoloji, güvenlik, oyun, gezi-seyahat, spor, duyu durum bozuklukları, kaygı, motor, nörogelişimsel bozukluklar, zorlu yaşam olayları, bağımlılık, ilişki sorunları, erken çocukluk sorunları, ergenlik dönemi ile ilişkili sorunlar, sağlıklı sınırlar” gibi çocuk gelişimi, dijital ebeveynlik alanlarında çok sayıda makale ve video yer almaktadır. Çocuğa dair her konuda alanının uzmanları tarafından hazırlanan içerikleriyle ebeveynlere rehber olmaya devam eden TRT Çocuk Ebeveyn Akademisi, Google Analytics verilerine göre ilk yayın gününden Ağustos 2023 yılı sonuna kadar 3 milyondan fazla ebeveyn tarafından ziyaret edilmiştir.

TRT çocuk | ebeveyn akademisi | ÇOCUK GELİŞİMİ • OKUL VE ÖĞRENME • ÇOCUKLA YAŞAM • ÇOCUK PSİKOLOJİSİ • ETKİNLİK VIDEO

Etkinlik

Çocuklar için eğlenceli ve eğitici etkinlikler ile aktivite önerileri.

Etkinlik içerisinde ara

YAŞLAR

0 1 2 3 4 5
6 7 8 9 10 11
12 13 14 15

KATEGORİLER [Filtreleri Temizle](#)

Eğlence/Kültür

Çiz-Boya

El İşi

Yemek Tarifleri

Deney

Bilgi Bakımı

[Tüm Filtreleri Temizle](#)

ETKİNLİK
Krepon Kağıtlarıyla Türk Bayrağı Yapıyoruz!
Bağımsızlığımızın sembolü Ay Yıldızlı Türk Bayrağı etkinliği.

ETKİNLİK
Fiyonk Makarna Ağacı
Çocukların hayal gücünü geliştiren makarna ağacı etkinliği!

ETKİNLİK
Kağıt Yapalım
Bu projemizde geri dönüşüm yöntemi ile kağıt üreteceğiz! Ürettiğimiz kağıt üzerine de doğal malzemeler kullanacağız.

ETKİNLİK
Dönen Renkler Yapalım
Renkleri öğrenmenin en eğlenceli yolu!

Görsel 5. TRT Çocuk Ebeveyn Akademisi Sayfasında Yeralan Bir İçerik Sayfası

İnternette çocukların kişisel gelişimine katkı sağlayacak yabancı dil eğitimi, dijital kitaplar, tasarım, animasyon eğitim ve uygulamaları, zekâ ve beceri oyunları gibi olumlu içerikler bulunmasına karşın, oyun ve video içeriklerde şiddet, alkol, madde kullanımı ve cinsellik başta olmak üzere çok sayıda kötü örnek teşkil edecek içerikler de mevcuttur[10]. TRT Çocuk Ebeveyn Akademisi bu tür konularda hazırladığı makale ve video içerikleri ile dijital medya okur yazarlığı konusunda ailelere yol göstermektedir. Ayrıca, TRT Çocuk WEB sitesi (www.trtcocuk.net.tr) ve TRT Çocuk mobil uygulaması ile çocukların sevdikleri programlar, çizgi filmler, kahramanlar ve oyunlar güvenilir platformlarda sunulmaktadır. Google Analytics verilerine göre trtcocuk.net.tr, Ağustos 2023 döneminde 25.986.530 tekil ziyaretçi ve 333.028.472 milyon görüntülenmeye ulaşmıştır. Google Play ile Apple Store'un Ağustos 2023 verilerine göre TRT Çocuk uygulaması da 5 milyon indirilme aşmıştır.

Çocukların internet aracılığıyla yürüttüğü faaliyetlerde, çevrim içi derse katılma yüzde 86,2 ile ilk sırayı alırken, bunu yüzde 83,6 ile ödev veya öğrenme amacıyla internete başvurma, yüzde 66,1 ile oyun oynama veya oyun indirme, yüzde 61 ile paylaşım sitelerinden video izleme, yüzde 55,5 ile internet üzerinden sesli veya görüntülü arama yapma izlemiştir[4]. Çocukların gerek WEB sitesi gerekse uygulama indirme verilerine bakıldığında çoğunlukla interneti oyun oynama amacıyla kullanıldığı görülmektedir[11].

Oyun; çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal-duygusal, dil gelişimi, öz bakım becerileri için oldukça önemlidir. Bebeklik döneminde çingırak gibi görece basit oyuncaklarla başlayan eğlenerek öğrenme serüveni, çocuk büyüdükçe farklılaşan oyun ve oyuncaklarla devam etmektedir. Oyun oynamak, çocukların hayatı aktif bir şekilde keşfetmesine, sosyal etkileşim kurmalarına, fiziksel etkinlikler ile kendilerini geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. Çocuğun oyunla gelişim sürecinde dijital oyun ve oyuncaklar, eğlenceli olması, eğitim sürecindeki faydaları, görsel zenginliği, erişim kolaylığı ve düşük maliyetli olması gibi sebeplerle hem ebeveyn hem de çocuklar tarafından oldukça fazla tercih edilmektedir.

Erken çocukluk döneminde çocuklara nasıl ona zarar verebilecek oyun ve oyuncaklar sunulmuyorsa dijital oyun ve oyuncakların seçiminde de aynı temel hassasiyeti göstermek yeterli olacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu çalışma ile günümüz koşullarında dijital ebeveynlik ve medya okuryazarlığının, çocuğun gelişimi ve ülkenin geleceği için ne kadar önemli olduğu görülmektedir. TRT Çocuk kanalı da farklı platformlarda bu alana katkı sunmakta ve diğer kuruluşlara, girişimcilere, uzmanlara liderlik etmektedir. Kamu yayıncılığı bilinciyle çocuk ve ebeveynlerin baktığı her yerde olan TRT Çocuk, ebeveynlere yönelik bilinçlendirici ve bilgilendirici projeler sunmayı ve çocuklar için farklı kazanımlara sahip, güvenilir, yenilikçi, eğlenceli ve eğitici dijital içerikler üretmeyi sürdürmektedir.

TRT Çocuk kanalının rehberliğinde dijital ebeveynlik konusunda anne babalara çeşitli sorumluluklar düşmektedir. Bu noktada aşağıdaki önerilerin ebeveynlere faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Ebeveynler çocuklarını internette yalnız, takipsiz ve denetimsiz bırakmamaya özen göstermelidir. Ebeveynler, dijital platformlarda oyun ya da uygulama seçerken özellikle 6 yaşa kadar çocuklarının yanında olmalı ve onları yaşına uygun içeriklere yönlendirmelidir. Denetimsiz bırakılan çocukların, aşırı şiddet içerikli resim, görüntü, video vb. içeriklere erişme ihtimallerinin oldukça yüksek olduğu unutulmamalıdır. Çocukların internette en çok hangi içerikleri tükettikleri, paylaşımları, zararlı içeriklere erişip erişmedikleri takip edilmeli, çocuklara doğru bilgilere ve kaynaklara nasıl ulaşacakları, yaşına uygun içerikleri nasıl seçecekleri, internet kullanım kuralları ile ekran süresi sınırları mutlaka öğretilmelidir. Özellikle çocuklar sosyal ortamlarda hesap açmadan önce, platformların kullanım amacı, yaş kriteri, arkadaşlık istekleri, mesajlaşma, olası riskler ebeveynler tarafından

çocuklara mutlaka anlatılmalıdır.

Dijital içerik seçimleri; planlı ve bir amaca hizmet edecek şekilde, çocukların karakterleri, yaşamlarına uygun, güvenli, destekleyici, güçlü bir iletişim yoluyla olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi ve iş birliği kurularak yapılmalıdır.

Ebeveynler, metin, görsel ve animasyon içeren zenginleştirilmiş kitap ya da video içerikleri çocuklara sunmadan önce mutlaka incelemeli, fikir sahibi olmalı, uygunluğuna karar verdikten sonra çocukla birlikte izlemeli ya da okumalıdır.

Belirli zamanlarda ebeveynler çocuklarıyla izledikleri içerikler, oynadıkları oyunlar, arkadaşları ve ilgi alanlarıyla ilgili sohbet etmeli, onların ihtiyaçlarından ve sorunlarından haberdar olmalıdır. Çocuklara yaşlarına uygun olmayan içerikler veya oyunlarla karşılaştıklarında ne yapmaları gerektiği mutlaka anlatılmalıdır. Bu sayede çocuklar zararlı içeriklerden kendilerini korumayı ve uzak durmayı öğrenebilirler.

Ebeveynler interneti doğru ve bilinçli kullanarak kendileri de çocuğa örnek olmalıdır. Çocukların gelişimini destekleyen kaliteli oyunlar, videolar, kitaplar içeren yararlı platformlar belirlenmeli, çocukların bir süre kullanımları takip edildikten sonra benzer içeriklere erişimi konusunda onlara yol gösterici olunmalıdır.

Ebeveynlerin çocukların internette karşılaşabilecekleri dijital güvenlikle ilgili riskler ile korunma yöntemlerinden haberdar olmaları oldukça önemlidir. Birçok kamu kuruluşu kişisel güvenlik, sosyal paylaşım ağları, internetteki tehlikeler, internette yapılabilecekler, doğru arama yöntemleri, bilgisayar güvenliği, ağ güvenliği, dijital oyun bağımlılığı konularında ebeveynler ile çocukları bilgilendirici yayınlar yapmaktadır.

Ebeveynler bu tür güncel yayınları ve bilgileri takip ederek çocuklarını korumalı, sağlıklı gelişimleri için ekran süresi ile ilgili net kurallar koymalı, kuralları uygulamada kararlı olmalı, mutlaka oyun dışı sosyal aktivite alternatifleri sunmalıdır.

Kaynakça

- [1] Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2022 [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastir-masi-2022-45587](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastir-masi-2022-45587)
- [2] Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), "2021 yılı Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması" <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiyede-cocuklarin-yuzde-82-7si-internet-kullaniyor/2454403>
- [3] <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2147950> (Dijital Oyunların Çocuk ve Ergenler Üzerindeki Etkileri: Literatür İnceleme, Aylin Yalçın Irmak- Aysun Ardıç, 11 Ekim 2018)
- [4] <https://ebeveynakademisi.trtcocuk.net.tr/makale/teknoloji-bagimlilik-nasil-onlenir-11839126>
- [5] Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), "2021 yılı Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması" <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiyede-cocuklarin-yuzde-82-7si-internet-kullaniyor/2454403>
- [6] <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/88872> 3-60 AY ARASI ÇOCUKLARIN TELEVİZYON İZLEME ALIŞKANLIKLARININ İNCELENMESİ Sevilay Y. AKKUŞ(1), Yasemin YILMAZER(1), Alev ŞAHİNÖZ(1), İclal A. SUCAKLI(2) 1 Ankara Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hematoloji Onkoloji Eğitim Araştırma Hastanesi, Gelişimsel Pediatri, Çocuk Gelişimci 2 Ankara Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hematoloji Onkoloji Eğitim Araştırma Hastanesi, Gelişimsel Pediatri, Uzm. Dr.
- [7] <https://ebeveynakademisi.trtcocuk.net.tr/makale/teknoloji-bagimlilik-nasil-onlenir-11839126>
- [8] <https://play.google.com/intl/tr/console/about/programs/teacherapproved/>
- [9] Connolly, Boyle, MacArthur, Hainey ve Boyle, 2012; Corbett, Koedinger & Hadley 2001; Gentile & Gentile 2008
- [10] Türkiye Yeşilay Cemiyeti, Dijital Ebeveynlik, Mahmut Yay, Mart 2019
- [11] Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), "2021 yılı Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması" <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiyede-cocuklarin-yuzde-82-7si-internet-kullaniyor/2454403>

KENDİ DÜNYANI OLUŞTUR! OYNAMAYA BAŞLA...

TRT ÇOCUK

@trtcocuk

www.trtcocuk.net.tr